

BRANDKÅRSTIDSKRIFT

N:r 1
Februari

Organ för Svenska Brandkårernas Riksförbund.
Redaktion: Styrmansg. 1, Stockholm. Tel. 606308. Postg. 4870.
Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner.

1935
17 årgången

Eldsläckningsmaterielens anpassning.

Våra äldsta yrkesbrandkårer äro nu något mer än ett halft sekel gamla. Avsikten med deras uppsättande torde ursprungligen varit att skapa en organisation ägnad att med tjänliga släckningsmedel framgångsrikt kunna upptaga kampen mot vådelden. Redan före yrkesbrandkårernas tid funnos statliga och kommunala föreskrifter avsedda dels att förhindra uppkomst av vådeld, dels att begränsa utbruten våldels spridning. Snart nog fann yrkesbrandbefälet att detta var ett verksamhetsfält, där mycket återstod att göra och grep sig därför oförtrutet an med, att jämsides med eldsläckningsarbetet ägna sina krafter häråt. Med synpunkter och lärdomar hämtade från utlandet och under samverkan med brandförsäkringsverksamhetens ledande män ägnades allt mer uppmärksamhet åt det arbete, som numera går under det gemensamma namnet "förebyggande brandskydd".

Om man undantager säkerheten för människor och djur, där etiska synpunkter även göra sig gällande, är allt brandskydd ytterst av ekonomisk art. Problemets svårigheter är att anpassa åtgärderna efter rådande förhållanden. Det gäller att med minsta möjliga kostnader hålla de med vådelden förenade skadorna inom vissa gränser. I detta hänseende har det förebyggande brandskyddet gjort och gör alltjämt en beaktansvärd insats, vars värde knappast kan överskattas.

I egenskap av eldsläckare framställer sig för yrkesbrandmannen i detta sammanhang osökt frågan: "Har tillräcklig uppmärksamhet ägnats åt minskande av de skador, som följa med släckningsarbetet och utnyttjas tillfullo de möjligheter, som den moderna tekniken ställer till brandmannens förfogande?" Jag vågar påstå att så icke är fallet. Allt för ofta besjålas eldsläckningsarbetet av synpunkten

att till varje pris släcka utan hänsyn till skadorna. Det är en synpunkt, som vi fått i arv från äldre tider och som var riktigt och berättigad, då eldsläckningsresurserna voro små och byggnadssättet vida eldfarligare än nu och det gäller allt fortfarande för tätbebyggda samhällen med sådana eldsläckningsmedel, att de kunna betecknas som efterblivna samt under vissa förhållanden för den rena landsbygden, men den gäller ingalunda för moderna samhällen, som ägna byggnadssätt och eldsläckningsväsende nödig omsorg. I ett samhälle av den senare typen är risken för verklig katastrofbrand numera mycket liten och ett sådant samhälle, där släckningsarbetet bör kunna ske sakligt och utan panikstämning, har rätt att fordra, att brandkåren vid eldens bekämpande är skarpt inriktad på att onödiga skador undvikas. För att nå ett gynnsamt resultat fordras härvid ej blott yrkesskicklighet utan även lämplig *släckningsmateriel, som snabbt och bekvämt låter sig anpassa efter rådande förhållanden*. Det kan aldrig vara ändamålsenligt att släcka t. ex. bostadsbränder med samma materiel, varmed man går till angrepp mot brädgårdar och vedupplag.

I utlandet har man mångenstädes långt tidigare insett betydelsen av anpassning och för att taga ett exempel finnes i Tyskland brandkärer, som medföra slang i icke mindre än tre olika dimensioner jämte för desamma anpassade strålrör. Som jag i denna tidskrift tidigare framhållit, äro vi i vårt land ensidigt rustade på grund av lagen om normalkopplingar, vilken fört med sig att snart sagt alla brandkärer äro försedda endast med 63 mm. slang.

Denna likformighet i slangmaterielen erbjuder vissa svårigheter för smidig anpassning, men ge-

mensam normalkoppling medför å andra sidan vid samverkan mellan olika brandkärer så obestridliga fördelar, att den ej bör förfuskas, därigenom att slangar med *andra kopplingar* införas. Säkerligen skulle härigenom en viss förbistring lätt kunna uppstå. Då jag under senare åren rätt ingående sysslat med problemet att på lämpligaste sätt söka anpassa slangmateriel och strålrör för olika förhållanden och nu tror mig hava kommit till en antagbar lösning, tager jag mig friheten framlägga några synpunkter och erfarenheter.

Vid de försök att konstruera en anpassbar materiel som av mig gjorts hava följande utgångspunkter, för vilka nedan närmare redogöres, varit avgörande:

1. Materielen måste baseras på 63 mm. normalkoppling.

2. Ett för flertalet eldsvådor användbart strålrör bör vara utrustat med ett munstycke, vars utströmningsöppning bekvämt kan regleras från omkring 10 mm. till omkring 18 mm. Det bör dessutom medgiva användande av såväl slutet som spridd stråle, varjämte strålföraren mot stark hetta bör kunna skydda sig med en vattenskärm.

3. För släckning av svåråtkomliga platser, för arbete på tak och andra ställen, där strålföraren nödgas intaga obekvämt ställning, för släckning av mindre eldsvådor samt för eftersläckning bör en smalare, lätthanterlig slang finnas tillgänglig.

På grund av lagen om normalkopplingar och den allmänna användning av 63 mm. slang, som härav blivit följden bör av skäl, som ovan anförts slang med annan koppling ej införas och emedan härigenom dessutom, särskilt vid de mindre övade brandkärerna, vissa svårigheter vid slangutläggningen lätt skulle bli följden.

Vid dimensioneringen av munstyckena har hänsyn tagits dels till deras användbarhet vid långa slangledningar, varvid större munstycken än 10 mm. ofta ej med fördel kunna begagnas, dels ock till att i vissa fall större vattenmängder kunna vara önskvärda. Då det mött vissa svårigheter att giva munstycket större utströmningsöppning än 18 å 19 möjligen 20 mm. med bibehållande av bekväm manövreringsförmåga har denna dimension satts som övre gräns. Gränserna sammanfalla dessutom ungefär med de i allmänt bruk varande trappmunstyckena.

Mellan tyskarna å ena sidan och österrikarna å andra hava diskuterats användande av spridd stråle och slutna stråle med starkt tryck. Tyskarna förfäktat att anmärkningsvärt goda resultat nåtts med spridda strålar, varigenom särskilt vattenskadorna kunna nedbringas. Österrikarna däremot anse att användande av spridd stråle hör till eftersläkningsarbetet, medan den friskt brinnande elden bäst bekämpas med slutna strålar utslungade med starkt tryck. På grund av att i Österrike användes annan slang än här och sprutor med högtryckspumpar, kunna de österrikiska brandmännen hålla ett anmärkningsvärt högt munstycks-tryck och se ej gärna att detsamma går ned under 11,5 kg.

Så långt kunna vi med vår materiel ej sträcka oss. Emellertid kan man nog våga påstå att både tyskarna och österrikarna hava rätt, i det att en något avlägsen eldhärd säkerligen bekämpas bäst med en slutna stråle medan mången gång den väl spridda strålen kan göra synnerligen god effekt. *Följaktligen bör ett munstycke kunna leverera såväl en god slutna stråle som även medgiva densamma spridande.* Vid spridningen bör vattnet väl sönderdelas. Det

är en brist hos trappmunstycket att strålen ej kan spridas och lika-så är regleringen av utströmningsöppningen alltför obekvämt och tidsödande.

De i vårt land vanligaste spridarmunstyckena äro de, vilka äro försedda med s. k. knivspridare och stängbara med en kon, reglerbar medelst en utvändig mutter. Den största utströmningsöppningen på dessa munstycken är 19 mm. som genom konens framskjutande kan minskas till 0. Teoretiskt sett har detta munstycke således stora möjligheter att anpassas efter rådande förhållanden, men i praktiken ställer det sig anorlunda.

På t. ex. en vanlig vind kan det aldrig vara lämpligt att begagna ett så groft munstycke som 19 mm. men då det brinner häftigt, vet jag av erfarenhet, hur svårt det är att få strålen reglerad till mindre dimension. Även övade brandmän hava vid dylika tillfällen benägenhet att öppna munstycket för fullt, i avsikt att nå en hastig verkan. Resultatet blir emellertid ej endast det avsedda, enär förfarandet även medför onödiga vattensskador. Det förhållandet att den fina strålen genom ett dylikt munstycke synes förlora en del av sin kraft bidrar måhända i någon mån till benägenheten att använda grövre stråle. Dessutom är det ingalunda lätt för en strålförare, som arbetar under krävande omständigheter i obekväma ställningar att avgöra hur mycket strålröret är öppnat. Är strålföraren till yttermera visso försedd med rökmask, är än vanskligare för honom att bedöma utströmningsöppningens storlek.

Munstycket bör därför vara så konstruerat att strålföraren vet hur stor munstycksöppningen är.

I förbigående vill jag här anmärka att vid verkliga storeldsvå-

dor, såsom brädgårdar, stora sammanhängande träbyggnader m. m. kan det bli nödvändigt att använda större munstycken än här angivits, men dylika jätteeldsvådor falla utanför ramen av den anpassning, som här beröres.

Vill man undvika slangar med andra kopplingar än normalkopplingar men ändå hava en lätt slang till förfogande, måste denna kunna anslutas till ett strålrör. *Här framkommer således ännu en fordran på munstycket. Det skall medgiva anslutning av en lätt slang.* Detta låter sig visserligen göra på trappmunstycket men icke utan svårighet på ett munstycke med knivströmbrytare.

Då jag först började använda de lätta slangarna begagnade jag $\frac{3}{4}$ " slang med 5 mm. munstycke. Med motorsprutan inkopplad och gott tryck i strålen överträffade släckningsresultatet vid ett par tillfällen mina förväntningar, *synbarligen mest beroende på slangens stora rörlighet. Släckningseffekten beror nämligen ej av hur mycket vatten som slungas mot ett brandobjekt ty endast det vatten, som kommer på rätt ställe ger resultat.* Härefter ligger den lätta slangens stora fördel. Den ger strålföraren möjlighet att snabbare anbringa vattnet mot en viss punkt för att nästa ögonblick angripa en annan. Genom att på 63 mm. slang sätta ett strålrör med 5 mm. munstycke kan man visserligen få en liknande stråle, men icke samma resultat, emedan manövreringsförmågan minskas avsevärt.

Efter de uppnådda resultaten, fanns det således anledning att fortsätta försöken, för att utvärdera, huruvida även allvarligare eldhärdar med framgång kunde angripas med lätta slangar. Att ett 5 mm. munstycke härvid skulle bli väl klen föreföll troligt, varför munstycksdimensionen ökades till

7 mm. Vid företagna mätningar visade det sig härvid att friktionsförlusten i $\frac{3}{4}$ " slang blev väl stor, då munstyckstrycket höjdes till över 6 kg. För att nå resultat mot större eldhärdar är det emellertid nödvändigt att hava ett högt munstyckstryck. Följaktligen borde slangdimensionen något ökas. En 1" slang visade sig härvid lämplig. Beträffande längden på densamma bör den ej vara för lång, ty därigenom blir den besvärligare att lägga ut på tränga platser men den bör å andra sidan ej vara för kort, enär rörligheten härigenom minskas. En längd på 15 m. har visat sig fylla dessa fordringar, d. v. s. den är samtidigt bekväm och har tillräcklig aktionsradie.

Under vissa förhållanden kan det vara önskvärt att kunna arbeta på flera punkter samtidigt. Med tillhjälp av de lätta slangarna kan detta utan svårighet ordnas genom att på strålröret anbringa ett mindre grenrör, till vilket flera lätta slangar kunna anslutas. Ett dylikt grenrör kan konstrueras synnerligen enkelt utan avstängningsventil. De av grenrörets utströmningsöppningar, som ej tagas i bruk tillslutas endast med skruvlock. Icke minst vid eftersläckning är det av stort värde att kunna arbeta med lätta slangar på t. ex. tre punkter i stället för att arbeta med tung slang på en punkt. Då eldsläckarna under brandens första skede ofta nödgas förbruka en stor del av sina krafter, är en långvarig eftersläckning med tung materiel mycket påfrestande. Att underlätta och förkorta detta arbete har emellertid ej endast sin betydelse för eldsläckningspersonalen ty i de fall, där det gäller eldsvådor utanför hemorten, torde det även intressera dem, som skola betala släckningsersättning, att arbetstiden förkortas.

För den, som vant sig att under alla förhållanden arbeta med 63 mm. slang, kan det måhända förefalla löjligt, att i samband med motorspruta använda en slang av så liten dimension, att den enligt gängse uppfattning hör ihop med en pyttsspruta. Vid närmare eftertanke ligger det emellertid inget missförhållande i att låta en motorspruta, som kan prestera åtskilliga hundratals liter per minut, arbeta genom en 15 m. lång 1" slang med 7 mm. munstycke. Långa entumsslangar går av naturliga skäl ej att använda, enär friktionsförlusten då skulle bliva allt för stor, men på en 15 meters längd blir friktionsförlusten knappast märkbar om entumsslangens munstycke göres omkring 7 mm.

Förmodligen komma också många att anse att ett 7 mm:s munstycke ej kan släppa igenom tillräckligt mycket vatten. Härvid vill jag endast påpeka att det släckningstryck, vilket hittills angivits såsom tillfredsställande är 3 kg. Ett 10 mm. munstycke lämnar vid detta tryck något över 100 liter vatten per minut och genom ett 7 mm. munstycke erhåller man vid 12 kg. samma vattenmängd. Genom den smala slangens rörlighet kan givetvis vattnet snabbare och säkrare föras mot de önskade punkterna, varjämte vattnets förångningsvärme bättre utnyttjas, då strålen vid högt tryck slås sönder i anslagspunkten. Släckningseffekten blir således avsevärt större med samma vattenmängd, om strålen är hård och slangens rörlig och som en följd härav bliva även vattenskadorna mindre. Härtill kommer även att den smalare slangens spar strålförarens krafter.

Skulle ett försök att släcka med den smala slangens ej krönas med önskad framgång, är den lätt att koppla av, varefter det stora strålröret föres mot elden, för att sedan denna något dämpats åter ersättas

av den smala slangens. Genom att den smala slangens är ansluten till ett strålrör, erbjuder den en anpassning, som i smidighet är vida överlägsen den, som står till förfogande om man är utrustad med slangar av olika dimensioner med olika kopplingar.

Efter dessa mera teoretiska utläggningar kan det vara på sin plats att anföra några exempel, där strålröret i enlighet med de framförda principerna använts i praktiken samt omnämna några tillfällen, där den smala slangens visat sig vara ett gott hjälpmedel.

Vid två tillfällen hava rum bemängda med mycket brännbart material angripits med strålröret. Hettan var båda gångerna mycket intensiv men genom att med vattenskärmen täcka dörröppningen kunde strålröret omedelbart föras ända fram till dörren, där skärmen slogs upp så att vattnet strömmade ut vinkelrätt mot strålröret. Härigenom kommer man åt de delar av rummet, som ligga invid dörröppningen och genom att sedan sluta strålen succesivt överspola hela rummet. Genom strålrörets konstruktion kan man således komma åt delar av rummet, som annars äro mycket svåråtkomliga. Sedan den värsta elden dämpats, tillgreps den smala slangens. Vid ett tredje tillfälle angreps en träbyggnad genom ett fönster på liknande sätt med gott resultat.

Vid släckning av en 40 m. lång vind i mansardkonstruktion användes från ett på stegen fastsatt strålrör ej mindre än tre smala slangar. Förutom dessa slangar användes vid detta tillfälle på andra ställen 63 mm. slang. Efter släckningsarbetets avslutande kunde man tydligt iakttaga att detsamma lyckats bäst på den plats där stegen restes. Trots att de grövre slangarna användes invid en brandmur gick elden i en trumma igenom denna mur och hotade att an-

gripa vinden på andra sidan densamma. Genom att insätta en smal slang på den hotade punkten hejdades elden snabbt. På grund av svårigheterna att röra sig på taket och komma åt den brinnande fyllningen är jag ej övertygad att resultatet skulle blivit lika gynnsamt, därest endast 63 mm. slang stått till förfogande.

Ehuru de smala slangarna kommit till användning vid flera tillfällen inskränker jag mig till att slutligen anföra ett exempel på en vanlig vindseldsvåda, där en smal slang användes från stegen. Den första öppningen som togs upp invid stegtoppen var ungefär en kvadratfot. Här mötte lågorna omedelbart. Utrustad med en stor kraghandske begagnade strålföraren den smala slangens genom det relativt lilla hålet under iakttagande av att strålen riktades uppåt mot takpanelen. Där strålföraren låg på magen på plåten märkte han att det började bli varmt under honom, varvid han yttrade: "Nu tror jag vi svalkar oss litet under magen" och vände strålen mot takpanelen under sig. En sådan manöver utför man ej med en 63 mm. slang och det är ingalunda omöjligt att hettan i plåten i så fall tvingat eldsläckaren från platsen. Trycket i den smala slangens munstycke var vid detta tillfälle omkring 12 kg.

Trots att vid samma tillfälle två st. 63 mm slangar användes på andra punkter kunde konstateras att över 50 % av vindsytan släcktes med den smala slangens och det är att märka, att under den yta, som släcktes med denna slang fanns ej en droppe vatten och således ej några vattenskador i våningen inunder denna vindsyta.

För vindseldsvådor anser jag en smal slang med högt tryck synnerligen användbar och jag tvekar ej att framdeles angripa vindseldsvådorna över stegar, vilket förut med den grova slangmaterielen alltid medfört vattenskador. Jag går t. o. m. så långt att med angrepp över stegar med smala slangar bekämpar man vindseldsvådor av större omfattning snabbare, bekvämare och säkrare än om angreppet huvudsakligen sker genom trapphuset.

Detta är ingenting mindre än en fullkomlig omläggning av eldsläckningstekniken för vindseldsvådor. Det är att förmoda att användande av smalare slangar och högre tryck kommer att ändra tekniken även vid andra eldsvådor. Möjligen kommer i samband härmed även fordringarna på våra motorsprutor och vårt slangmateriel att ändras.

Målet för utvecklingen är och förblir: *Vattnets ändamålsenliga utnyttjande.*

Torsten Mohlin.

Ett intressant domstolsavgörande.

Brandmannens arbete är i sig själv så fyllt av faror, att han ofta måste använda all sin vaksamhet för att undgå de *ordinarie* riskerna. På grund därav måste han kunna fordra, att han, då han beger sig in i en lokalitet för eldsläckning, ej utsättes för några *extra* risker. Vilka faror han normalt behöver räkna med blir givetvis

beroende av lokalens beskaffenhet. Brinner det i en lokal, där han vet, att det förvaras sprängämnen, måste hans framträngande i rummet ske med tanke härfpå. Har eldsvåda utbrutit i ett icke färdigbyggt hus, måste brandmannen räkna med, att det här och var kan saknas golv, att trapporna kunna vara bristfälliga etc. Brinner det i

ett bebott hyreshus, måste han emellertid kunna lita på att där icke finnas exempelvis explosiva varor, eldfarliga vätskor eller dylikt.

Drabbas brandmannen av skada till följd av en ordinarie risk, med vilken han sålunda måst räkna, kan det givetvis aldrig bli tal om någon skadeståndsskyldighet från husägarens, resp. fabriksidkarens eller hyresgästens sida. Men hur ställer sig saken, om han lider skada till följd av en omständighet, vilken han icke kunnat förutse? Kan den enskilde brandmannen i sådant fall fordra ersättning av egendomsägaren? Det har ju ofta inträffat, att brandmän skadats så svårt, att de fått väsentligt framtida men, och i många fall har döden följt. I fall av svårare kroppsskada, där brandmannen blivit oförmögen till vidare arbete, har han måst förtidspensioneras. Förtidspensionering medför givetvis alltid en minskning i löneförmåner. Det spörsmålet har då uppkommit, huruvida brandmannen av rättsordningen bör tillerkännas ett skadeståndsskydd, som omfattar ersättning för sveda och värk, för lyte och framtida men samt för den ekonomiska förlust, som drabbar honom genom att han i stället för sin lön erhåller pension.

I min praktik har jag nyligen haft ett fall, där frågan gällt, huruvida brandman skulle tillerkännas sådan ersättning, varom ovan nämnts. Då ett referat av målet kan vara av intresse för den yrkesutövande brandmannen har jag från intresserade fått anmodan att närmare belysa fallet.

Den 5 mars 1928 kl. 10,10 på kvällen alarmerades brandkåren i Göteborg till huset Magasinsgatan 11, där eld utbrutit i Billbergs Pianofabriks verkstäder och lager. Sedan brandmännen genom de låsta ytterdörrarna berett sig tillträde till fastigheten, drogos slangledningarna upp i de olika våningarna.

Elden hade redan fått stor spridning i gårdsbyggnaden och närmande sig byggnaden åt gatan. Fram emot midnatt, då man ännu ej med visshet kunde fastslå eldens omfattning, kom en tjänstgörande brandkapten upp i trappuppgången och uttalade för brandmästare D. farhåga för, att elden spritt sig fram mot väggen åt gatan och gav D. i uppdrag att undersöka, huruvida så var fallet. En intensiv rök hade hopat sig i lokalerna; brännmaterialet utgjordes av lim och fernissa. Flera fall av rökförgiftningar inträffade även under branden. Med två man begav sig D. in i lokalen, därvid deras avsikt var att först söka avleda röken genom sönderslående av fönsterna åt gatan. D. var icke försedd med lykta, varför han i mörkret förflyttade sig framåt, hållande båda händerna framför sig för att känna sig för. Sedan han förflyttat sig fram några meter, trampade han plötsligt ned i en öppning i golvet och föll med fötterna före. I fallet sökte han förgäves få något fäste för händerna. Omedelbart därpå törnade han med fötterna mot ett hårt föremål och föll därefter ned och blev liggande på ett golv. Han förlorade dock icke medvetandet, utan kunde genom rop tillkalla hjälp. Det befanns, att han fallit ned genom en hisstrumma från fjärde till andra våningen samt att det föremål, han törnat emot med fötterna utgjordes av en tvärgående järnbom till en hisskorg. D. fördes omedelbart till sjukhus. Det utröntes, att han erhållit brott å vänstra benets skenben och vaden, varjämte foten å samma ben brutits. Dessutom hade han erhållit ett djupt sår å insidan av vänstra handen. För skadorna vårdades han över 8 månader å sjukhus, varefter han fick undergå efterbehandling 1/2 år. Kvarstående men: vänstra foten deformerad (klumpfot). På

grund härav kunde han icke vidare tjänstgöra, utan tvångspensionerades från brandkåren den 1 juli 1929.

Huset, där olyckan inträffade, ägdes av ett fastighetsbolag, medan Billbergs Pianofabriks Aktiebolag stod som förhyrare. Sedan D. hos bolaget begärt ersättning för den skada, som drabbat honom, men bolagen vägrat utbetalning, instämde D. bolagen till Rådhusrätten i Göteborg med yrkande om ersättning för sveda och värk, lyte samt för minskning i avlöningsförmåner. Från D:s sida anfördes, att olyckan förorsakats av bristfällig hissanordning i förening med försumlighet av någon bland fabriksbolagets arbetare att lämna hisstrummans dörr öppen. Målet förekom till behandling första gången den 14 juni 1930, sålunda över två år efter det olyckan timat. På grund av den långa tid, som förflutit, blev bevisföringen för mig i målet synnerligen svår att fullgöra. Bolagen bestredo nämligen, att hisstrummans dörr stått öppen och förmenade, att D. eller någon annan av brandmanskapet vid framträngandet öppnat hissdörren. Fastigheten, där olyckan inträffade, hade icke helt och hållet brunnit upp, men under mellantiden ombyggts och hissanordningen borttagits. Genom ritningarna och vittnesberättelse kunde emellertid hissens konstruktion m. m. utrönas. Det befanns sålunda, att hissen var av synnerligen gammalmodig typ. Öppningen till hisstrumman, genom vilken D. fallit ned, hade haft en bredd av 2,85 m. samt varit försedd med 4 i bredd anbragta dörrar, var och en med en bredd av 40 cm. Dörrarna, som voro vikkdörrar, hade varit hopfogade två och två medelst gångjärn. Det utröntes vidare, att hissen i strid med gällande hiss föreskrifter, hade kunnat sättas i gång, under det att vänstra dörrpartiet stått öppet.

Stängningsanordningen för hisstrumman hade, förutom av ett vanligt med handtag försett dörrlås och en å vänstra mitteldörrarna fastsatt regel, bestått av en grövre $2 \times \frac{1}{2}$ tums järnbom. Ytterligare utröntes, att transport av bräder ibland skett med vänstra dörrpartiet öppet. Slutligen kunde jag visa, att fabriksbolagsledningen icke blott hade vetskap om hissens gammalmodiga konstruktion, utan även erhållit anmodan från vederbörande yrkesinspektion om vidtagande av modernisering, utan att detta lett till efterföljd. I målet lät jag höra en del av de vid olyckan närvarande brandmännen. Gentemot bolagens påstående, att D. eller någon annan av brandmanskapet skulle ha öppnat hisstrummans dörr, fick jag fastslaget:

1. att D., som icke var försedd med verktyg, över huvud taget icke med våld skulle ha kunnat öppna dörrarna,
2. att han, även om han varit försedd med verktyg, icke i den intensiva rök, som förefanns, skulle ha måktat den kraftansträngning, som ett uppbrytande måste ha medfört,
3. att han, om han ansett ett uppbrytande varit nödvändigt, då skulle ha tillkallat någon av brandmanskapet, som var försett med yxor, samt
4. att någon anledning att uppbryta hissrumsdörren, som var belägen åt motsatt håll, varifrån elden kom, icke förefanns.

Ett intressant vittnesmål avlades av en av de båda brandmän, som åtföljt D. in i lokalen. Denne meddelade, att han, för att i någon mån undgå rökens verkningar, krypande begivit sig framåt golvet och därvid stuckit handen ned i en öppning, som han uppskattat till åtminstone 1 meters bredd. Genom vittnesförhör med fabriksbolagets

arbetare fick jag fastslaget, att någon annan öppning å vindsgolvet icke fanns förutom öppningen för hisstrumman. Vid rättgången framgick, att två av fabriksbolagets arbetare för utförande av diverse arbeten vistats i lokalen efter arbetstidens slut. Båda betydade dock, att hisstrummans dörrar då de avlägsnade sig varit stängda.

Målet förekom till behandling ett flertal gånger. Vid ett av de sista tillfällena hade jag lyckats anträffa den ingenjör, som konstruerat hissen för 26 år sedan, ävensom den montör, som varit honom behjälplig för uppsättandet. Båda kunde berättat, att de vid besök i lokalerna några år före branden sett fabriksbolagets arbetare sätta i gång hissen utan att vänstra dörrpartiet var tillstängt. Vidare att anbud å modärnisering av fabriksbolaget avslagits. Båda betydade, att det skulle ha varit omöjligt för en person att utan verktyg lösgöra stängningsbommen samt öppna dörrarna, om dessa verkligen varit tillstängda. Kunde ett uppbrytande av bommen ändock ha skett, skulle stängningsmekanismen gått sönder, vilket genom vittnesförhör med fabriksbolagets arbetare visat sig icke vara fallet. Sistnämnda förhållande påvisades även genom företeende av en modell över hisstrummsdörrarna och deras mekanik.

I själva rättsfrågan anfördes från D:s sida:

Fabriksarbetarna voro vållande till olyckan, enär de försummat att stänga hissdörrarna. Detta vore tillräckligt för grundande av skadeståndsplikt för bolagen. Mellan brandkåren å ena, samt bolaget å andra sidan, förefunnos ett "kontraktsartat" förhållande, innebärande att ägaren till egendom, varit ild utbrutit, hade skyldighet att tillkalla kåren samt kåren skyldighet att infinna sig för eldsläckning

med rätt att bereda sig tillträde till fastigheten. Detta förhållande grundades visserligen på offentlighetsregler. Men man borde icke göra någon skillnad mellan nu ifrågavarande fall och det fall att brandsläckning utfördes av en enskild brandkår efter privat avtal. Egendomsägaren borde anses garantera, att brandmännen ej utsattes för extra risker under släckningsarbete. Alternativt gjordes gällande, att culpa förelåg hos arbetsledningen. Arbetsledningen hade avvetat, att hissen icke var utrustad med föreskrivna säkerhetsanordningar. Arbetsledningen hade ej utfärdat något förbud mot att köra med vänstra dörrparet öppet och hade dessutom avvetat, att hissen körts med vänstra hissdörrarna öppna. Att köra hiss vore att hänföra till farlig verksamhet.

Från bolagets sida anfördes i rättsfrågan särskilt:

En arbetsgivare hade visserligen skyldighet att gentemot sina arbetare iakttaga vissa försiktighetsmått, men därmed var icke givet, att tredje man ägde åberopa denna skyldighet. Av betydelse var härvid, huruvida tredje man kommit in på arbetsplatsen med arbetsgivarens uttryckliga medgivande eller om, i allt fall, denna bort normalt räkna med, att så kunde bli va fallet. Eldsvådor, i synnerhet av en så kraftig omfattning, som den ifrågavarande, voro så sällan förekommande, att man normalt icke räknade därmed. Om nedstörtandet hade ägt rum i hisstrumman i ett vanligt bostadshus och möjliggjorts därigenom, att fastighetsägaren åsidosatt skyldigheten att hava tillförlitliga säkerhetsanordningar till hissdörrarna, hade läget varit ett annat än i förevarande fall. Ägaren av ett hyreshus måste taga i betraktande, att såväl hyresgäster som åtskilliga andra personer komma in i fastigheten och icke få utsättas för

riskan med öppna hissörrar. I förevarande fall ägde utomstående icke tillträde till arbetslokalerna och kunde icke utan tillstånd komma in, enär entrédörren alltid var stängd med patentlås. Det vore därför icke oberättigat att anse, att denna fastighet var att betrakta såsom en fullt privat sådan, till vilken ingen annan än ägaren med familj och tjänare ägde tillträde. Om ägaren av en villa lät en i golvet befintlig lucka till en källare stå öppen och en brandman under eldsvåda störtade ner, läser ingen vilja påstå, att villaägaren brustit i normal aktsamhet och förty var skadeståndsskyldig.

Göteborgs rådhusrätt ogillade käromålet i dom den 25 april 1931. Ur domen anfördes följande:

I målet var utrett, att den 5 mars 1928 på aftonen uppstått eldsvåda i fastighetsbolaget tillhöriga fastigheten med adressnummer 11 vid Magasinsgatan i Göteborg, i vilken fastighet fabriksbolaget hyrde lokaler, vari bolaget idkade pianofabrikation; att i nämnda lokaler sedan mer än 20 år fanns en varuhiss med tillhörande schakt emellan bottenvåningens portgång och fjärde våningen eller vindsvåningen, i vilkens schaktöppning voro anbragta två dubbeldörrar, vilkas båda halvor voro sinsemellan förenade medelst gångjärn; att, sedan stadens brandkår omkring kl. 10,10 på aftonen alarmerats för släckning av eldsvåda, D. med en avdelning av brandkåren kort därpå anlät till platsen och därefter deltagit i släckningsarbetet; att D. därunder vid midnattstiden efter order av brandbefäl att i vindsvåningen, som var rökfylld, undersöka, huruvida elden spritt sig till den i närheten av hissinnättningen belägna husväggen mot gatan, begivit sig i rådande mörker ut på vindsvåningens golv och strax därefter genom hiss-schaktet, om vars förefintlighet D. dittills saknat

känedom, nedfallit på den i jämnhöjd med andra våningen då befintliga hissen, med påföljd att D. ådrog sig kroppsskador, angivna i ett av läkaren R. Sundin den 29 augusti 1930 utfärdat, i målet företett intyg. Även om, såsom D. uppgivit i målet, hissinnättningens vänstra dörrpar vid D:s framkomst till hiss-schaktet stod öppet samt öppnandet verkställdes samma afton av någon bland fabriksbolagets arbetare, vilket dock ej kunde anses tillförlitligen styrkt, och även om, vilket D. jämväl sökt göra gällande i målet, det genom bristfällighet hos hissinnättningen möjliggjorts att lämna vänstra dörrparet öppet, när hissen ej stod i jämnhöjd med vindsvåningen, funne rådstuvurätten dessa omständigheter icke vara av beskaffenhet att för någotdera bolaget föranleda skadeståndsskyldighet för ifrågakomna olycksfall; och ej heller eljest hade D. förebragt omständigheter av sådan beskaffenhet. Rådstuvurätten prövade förty lagligt ogilla D:s talan.

D. sökte ändring i Göta Hovrätt, vilken emellertid i utslag i dom av 22 jan. 1932 fastställde Rådhusrättens dom. Hovrättens dom lydte sålunda:

Enär sådana förhållanden icke i målet blivit styrkta, att något av bolagen kunde anses vållande till de skador, som vid ifrågavarande tillfälle åsamkats D., samt annan laglig grund för någotdera bolagets förpliktande att utgiva skadeersättning icke förefunnas, fastställde hovrätten rådstuvurättens domslut.

En av ledamöterna var emellertid skiljaktig och ville tilldöma D. en ersättning av c:a 20,000:— kr.

Målet gick nu till Högsta Domstolen. I ägivet betänkande hemställde Nedre Justitierevisionen, att Kungl. Maj:t måtte fastställa underrätternas dom. Hos Kungl. Maj:t bifölls emellertid D:s talan

i huvudsakliga delar. Kungl. Maj:ts dom, som utfärdades den 5 maj 1934, lydte sålunda:

Kungl. Maj:t som i nåder låtit sig föredragas handlingarna i detta mål, finner ej skäl att göra ändring i hovrättens dom såvitt jävsfrågorna angår.

Ostridigt var hissinnrättningen så konstruerad att vänstra dörrarna till hiss-schaktet i fjärde våningen kunde hållas öppna, medan hissen befann sig annorstädes än i plan med våningen.

Genom vad i målet förekommit är utrett att olycksfallet förorsakades av den bristfällighet i fråga om säkerhetsanordningar, som sålunda vidlade hissinnrättningen, i det att då brandmännen under släckningsarbetet inkommo i den intill hiss-schaktet i nämnda våning belägna verkstaden, som var försänkt i djupt mörker och uppfylld av rök, dörrarna stodo öppna med påföljd att D. nedstörtade på den i jämnhöjd med andra våningen stående hissen och därvid ådrog sig de skador, som angivas i företett läkarintyg.

Ansvaret för att faran för dylikt olycksfall icke var förebyggd i den mån förhållandena påkallat ligger å bolagen i deras egenskap av ägare och brukare av fastigheten; och den omständigheten att verkstaden utgjorde enskild arbetsplats kan icke fritaga bolagen från ersättningsskyldighet i förhållande till D., som i rätta ärenden stadd befann sig därstädes.

Utredningen giver vid handen att D. icke genom egen oförsiktighet medverkat till olycksfallet.

Kungl. Maj:t prövar förty rättvist att, med upphävande av hovrättens dom i huvudsaken, förplikta bolagen att, ett för båda och båda för ett, i skadestånd till D. utgiva följande, skäligen befunna belopp nämligen: för vissa med sjukbehandlingen förenade kostnader

sexhundraätiosju (627) kronor 10 öre, för sveda och värk ettusenfemhundra (1,500) kronor, för lyte tvåusenfemhundra (2,500) kronor, för mistad bostadsförmån ettusen (1,000) kronor ävensom för hinder i näring för tiden till och med 1933 års utgång tolvtusensexhundrafyrtiotvå (12,642) kronor och för tiden därefter såsom årlig livränta tretusentvåhundraätiosju (3,226) kronor till och med den 30 september 1935, tretusensjuhundra sextiosex (3,766) kronor från och med den 1 oktober 1935 till och med den 20 februari 1937 samt ettusenfemtiosex (1,056) kronor från och med den 21 februari 1937 under D:s återstående livstid; skolande de årliga ersättningsbeloppen gäldas genast till så stor del, som belöper å tiden till slutet av den månad, då Kungl. Maj:ts dom meddelas, och därefter med en tolfedel i varje månad i förskott.

Beträffande livräntan bestämdes dennas storlek med hänsyn till skillnaden mellan vad D. uppburit i lön samt den förtidspension, han erhöll. Vidare togs hänsyn till de olika lönetillägg, som D., om han kvarstått i tjänst, skulle ha erhållit. Den 21 februari 1937 skulle D. i ordinärt fall blivit pensionerad. Från denna tid nedsattes livräntan till skillnaden mellan det pensionsbelopp, som var fastställt vid D:s avgång och det pensionsbelopp, han på grund av ändring i pensionsreglemente skulle ha erhållit, om han kvarstått till pensionsålderns uppnående.

Som av domen framgår, förpliktades fabriksbolaget och fastighetsbolaget, ett för båda och båda för ett, att utgiva de utdömda beloppen. Bolagen ålades slutligen betalning av vissa rättegångskostnader.

Volrat Ulfwi.
Advokat.

RIKSFÖRBUNDET.

Nyanmälda kårer.

B. Länssanatoriet, Uttran.	I. Hemse.
C. Norra Film, Dannemora.	Ljugarn.
	Slite.
	L. Eljaröd.
	O. Landvetter.
E. Skärkind.	P. Nydqvist och Holms Fabriks-
Rydsnäs.	brandkår, Trollhättan.
F. A. 6:s Skillingarydsavdelning,	S. Filipstad.
A. 6, Jönköping.	Storfors.
Hillerstorp.	Y. Kramfors.
	AC. Bjurholm.

Östergötlands Brandkårsförbund.

Brandkonsulent: f. d. Brandchef J. M. Wahlström. Exp.: Östergötlands läns Brandstodsbolag, Linköping. Tel. 153.

Östergötlands Brandkårsförbunds Styrelses årsberättelse för år 1934.

Styrelsen har under året utgjorts av:

Landshövding Karl Tiselius, ordförande, direktör Per Tollin, vice ordförande, direktör C. L. Sabelström och godsförvaltaren Åke Joachimsson, den senare nyvald för året efter avlidne bankdirektören A. J. Andersson, Kisa. Samtliga valda för tiden intill årsmötet 1935. Vidare består styrelsen av kontor K. A. Hedrén, Viby och kapten Johan Segersteen, Hamra, valda för tiden intill årsmötet 1936 samt landsfiskalen C. G. Sundius, Valdemarsvik och byggmästaren Karl Johansson, Väderstad, valda för tiden intill årsmötet 1937.

Suppleanter:

Folkskolläraren Einar Wahlström, Ljungsbro, brandchefen Tore Nylund, Vadstena, brandchefen H. Karlsson, Borensberg och brandchefen Aug. Wallenthin, Motala.

Brandkårsförbundet har under år 1934 varit i tillfälle att med välvilligt understöd från Östergötlands läns Brandstodsbolag ytterligare verka för brandväsendets förbättring och utveckling å länets landsbygd.

Så har brandstodsbolaget i likhet med föregående år berett förbundet tillfälle att, i form av omkostnadsbidrag tilldela 21 st. frivilliga brandkårer 100:— kr. var-

dera. Dessutom har Brandstodsbolaget lämnat i bidrag 8,100:— kr. till nyanskaffning av motorsprutor åt Kvillinge, Skärkinds, Medevi, Gusums och Rydsnäs brandkårer. Ringarums frivilliga brandkår har erhållit 900:— kr. i bidrag till anskaffning av en brandredskapsautomobil och Österbymo frivilliga brandkår 200:— kr. i bidrag till ombyggnad av kårens motorspruta.

Vidare har Brandstodsbolaget helt bekostat anskaffandet av en 1,000 m/l motorspruta, typ Albin 35, som placerats i Mjölby, avsedd att betjänas av därvarande borgarbrandkår vid eldsläckning å såväl kringliggande landsbygd som inom eget släckningsområde.

En Brandstodsbolaget tillhörig äldre motorspruta "Henrikssons", typ A. M. 300 m/l, vilken sedan år 1923 varit uppställd i Mjölby har efter ovannämnda nyanskaffning ställts till frivilliga brandkårens i Hästholmen förfogande.

Brandstodsbolagets egna motorsprutor, 7 till antalet, äro placerade vid brandkårerna i Linköping, Kisa, Wadstena, Skänninge, Mjölby, Horn och Hästholmen.

Söderköpings brandkår, Medevi och Skärkinds frivilliga brandkårer ha under året anslutit sig till Brandkårsförbundet, vilket vid årsskiftet kunde som medlemmar räkna 43 brandkårer, därav 23 frivilliga, 15 borgarbrandkårer, 3 bruksbrandkårer och 2 ykesbrandkårer.

Brandkårsförbundets konsulent har under året besökt 19 av de till brandkårsförbundet anslutna kårerna, varvid instruktion eller övningar hållits. Där så har kunnat ske, har samövningar hållits med två eller flera kårer.

Organisationsarbete för nya kårers bildande har utförts i Rydsnäs, Medevi och Skärkind med resultat att å de sistnämnda platserna kårerna voro fullt organiserade, i Medevi den 29 maj och i Skärkind den 22 september. Dessutom

har Gusums bruks brandkår under medverkan av brandkonsulenten omorganiserats.

Efter framställning från Svenska Brandskyddsföreningen och Svenska Brandkärernas Riksförbund hänvände sig länsstyrelsen i februari 1934 till länsförbundet för medverkan till att bereda arbetslös ungdom sysselsättning med upptagande av brandbrunnar, där sådana behövdes och lämpligen kunde anordnas. Med anledning härav har brandkonsulenten varit i brevväxling med vederbörande i ett flertal kommuner. Från nio av dessa inkommo under mars och april månader i formulärenliga blanketter givna uppgifter på brandbrunnsgrävningar eller andra vattensamlingsarbeten, t. ex. uppförande av vattentorn i Hällestad, som lämpade sig för utförande av arbetslös ungdom. De inkomna uppgifterna överlämnades omedelbarligen till länsstyrelsen för vidare befordran, men veterligen har ännu icke något resultat i avsedd riktning blivit uppnått.

Instruktionsföredrag rörande det förebyggande och utövande brandskyddet har av brandkonsulenten hållits inför eleverna en gång vid Lunnevads folkhögskola och varde en gång vid Hamra och Bjärka-Säby lantmannaskolor.

Brandkonsulenten har vidare, därtill anmodad, lämnat såväl skriftliga som muntliga förslag och anvisningar vid nyanskaffning av brandredskap och andra anordningar för brandskydd, övervakat företagna prov med nyinköpta motorsprutor samt på brandstodsbolagets order å särskilt anvisade platser deltagit i besiktningar av fabriks- och verkstadsindustrier samt eldstadsanordningar och brandredskap m. m.

Den 22—24 augusti hade Brandkårsförbundet besök av Ingenjören, herr I. Ystgaard, Trondheim, Norge, vilken vistades i Sverige i och

för studier av Svenska brandväsendet, särskilt å landsbygden. Herr Ystgaard bereddtes tillfälle att grundligt taga del av brandkårsförbundets och brandkårens organisation m. m., ävensom föranstaltades om besök vid ett flertal brandkårer under ciceronskap av direktör C. L. Sabelström och brandkonsulenten.

Skriftlig rapport över brandkonsulentens verksamhet har avgivits till styrelsen och Riksförbundets expedition.

Brandkårsförbundets årsmöte i Skänninge den 2 juni hade samlat över 200 representanter från länet kommunala och frivilliga brandkårer.

Som brandkårsförbundets ordförande, landshövding Tiselius, var förhindrad närvara, leddes årsmötets förhandlingar av vice ordföranden direktör Per Tollin.

Vice ordföranden hälsade de närvarande välkomna samt erinrade med beklagande om den stora förlust som brandkårsförbundet lidit genom styrelseledamotens, bankdirektör A. J. Andersson i Kisa, frånfälle.

Sedan det beslutats, att föreskrivna val skulle få ske med acklamation, utföllo valen sålunda:

Till styrelseledamot i stället för bankdirektör A. J. Andersson i Kisa valdes ordföranden i Östergötlands läns Brandstodsbolag, godsförvaltaren Åke Joachimsson, Linköping, för tiden intill årsmötet 1935.

I tur avgående styrelseledamöterna landsfiskal C. G. Sundius, Valdemarsvik och byggmästaren Karl Johansson, Väderstad, återvaldes för tiden intill årsmötet 1937.

Till styrelsesuppleanter valdes i följande ordning: folkskolläraren Einar Wahlström, Ljungsbro, brandchefen Tore Nylund, Vadstena, brandchefen H. Karlsson, Borensberg och brandchefen Aug. Wallenthin, Motala.

Revisorerna godsägaren Victor Andersson, Åbylund och kapten H. G. Clausen, Berg, återvaldes liksom revisorssuppleanterna herr Edvin Gilje, Rimforsa och brandchefen järnhandl. John Andersson, Kisa.

I samband med årsmötet tilldelades följande frivilliga brandkårsmän Svenska Brandkårens Riksförbunds medalj jämte diplom:

Inom Borensbergs friv. brandkår: fabrikor Axel Fredrik Hult medaljen i silver, snickeriarbetarna Oscar E. Andersson och Gustaf E. Andersson medaljen i brons. Inom Ljungsbro friv. brandkår: folkskolläraren Einar Wahlström, Järnhandl. Karl Pettersson och verk-mästaren Victor Ohlsson medaljen i silver samt förmannen Karl Otto Andersson medaljen i brons. Medaljerna överlämnades av vice ordföranden, som erkännamt framhöll de medaljerades mångåriga, hedrande och förtjänstfulla arbete i respektive brandkårs tjänst.

Vid årsmötet höllos föredrag av brandchefen kapten E. Parment, Skänninge samt av Riksförbundets sekreterare kapten Erik Gillner, Stockholm.

Mötesdeltagarna gavs även tillfälle att åse en av brandchefen i Skänninge anordnad samövning med en piket av Skänninge borgarbrandkår samt Herrberga och Fivelstads frivilliga brandkårer. Övningen, förlagd till Wistena, var synnerligen lärorik och avsåg åskådliggöra huru landsbygdens brandkårer genom samarbete och ett rätt utnyttjande av sina motorsprutor, bör med utsikt till framgång kunna begränsa och släcka en utbruten eldsvåda, trots de å landsbygden oftast förekommande långa avstånden till närmaste användbara vattentag.

Firmorna L. A. Larssons Gjuteri- och Mekaniska Verkstad, Kristinehamn och Aktiebolaget Pumpindustri, Göteborg, föresådes i funktion tvenne motorsprutor, "typ

Albin 25" från förstnämnda firman och "typ Api 80" från den senare. Från Svenska Diamantborrningsaktiebolaget, Stockholm, demonstrierades likaledes ett skumsläckningsaggregat.

Prestationerna av såväl detta som av de båda motorsprutorna tilldrog sig berättigad uppmärksamhet

från mötesdeltagarnas sida.

Å Skänningebiografen bereddtes mötesdeltagarna tillfälle att få se och höra Svenska Brandkärernas Riksförbunds propagandaljudfilm. Filmen, utmärkt och trevligt inspelad av kända brandskyddsmän m. fl. sågs med stort och livligt intresse av den fulltaliga publiken.

Brandkårsförbundet har haft följande utgifter och inkomster:

Inkomster:

Kassabehållning från år 1933	150: 76
Influtna årsavgifter	400: —
Anslag från Östergötlands läns Brandstodsbolag	5,000: —
Sparkasseränta	27: 81
	Kronor 5,578: 57

Utgifter:

Rese- och dagtraktamente till styrelsen	112: —
Arvode till konsulent, sekreterare och kassaförvaltare	550: —
Konsulentens resekostnader	442: 42
Årsavgifter till Riksförbundet	400: —
Anslag å Etthundra kronor vardera till kårerna i Bankeberg, Berg, Borensberg, Fivelstad, Gryt, Herrberga, Hjulbro, Horn, Hycklinge Hellestad, Hästholmen, Kettilstad, Kärna, Ljungsbro, Mantorp, Ringarum, Skedet, Stora Åby, Vist, Väderstad och Österbymo	2,100: —
Olycksfallsförsäkringsavgift	1,577: 33
Kassabehållning, inestående å sparkassebok	333: 29
D:o " " å postgiroräkning	63: 53
	Kronor 5,578: 57

Linköping den 31 december 1934.

Å Styrelsens vägnar:

KARL TISELIUS.

J. M. Wahlström.

Upsala läns brandkårsförbund.

Brandkonsulent: Kapten F. W. Kylberg, Vattholma.

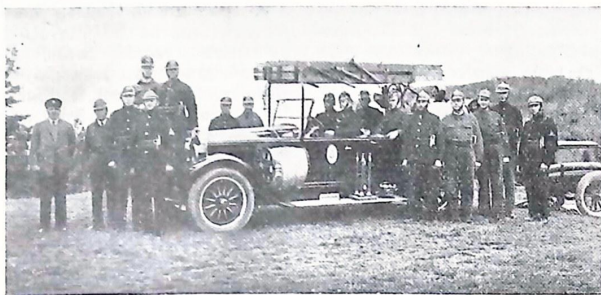
Frivilliga Brandkåren i Gamla Upsala 10 år.

Gamla Upsala friv. brandkår kan i år se tillbaka på en tioårig, samhällsgagnande verksamhet i brandväsendets tjänst.

Före 1925 fanns i Gamla Upsala intet ordnat brandskydd. Man hade att gå man ur huse, då kyrkklockans klämtande förkunnade eld-

fara. Brandattiraljen bestod av en större handdriven spruta placerad vid kyrkan.

Gamla Upsala Egnahemsförening med framlidne fabrikör G. Tillander som primus motor ansåg, att brandväsendet borde ordnas i den mån samhällsbebyggelsen kraftigt

växte och sedan frågan i tre år behandlats på årsmöten, bildades Gamla Upsala frivilliga brandkår i januari 1925.

För organisationen av kåren ställde sig Upsala stads dåvarande brandchef Edv. Wallnerström godhetsfullt till förfogande. Han uppgjorde plan för kårens arbete och utbildning och har alltid bistått med goda råd och anvisningar.

Den ekonomiska frågan var svårare. Efter hänvändelse till Gamla Upsala kommun och Upsala läns brandstodsbolag inköpte dessa en Ellehammarsspruta. Brandkåren anordnade basarer, friluftsfester och skämttävlingar och har på så vis under 10 år hopskrapat omkring 12,000 kr., som ju är ett gott bevis på kårens arbetsförmåga och ofervilja. 1925 anslag kåren 500 kr. för en 4-tums ledning och vattenpost från Egnahemsföreningens nyanlagda vattencistern, som rymmer 6,000 liter. På sommarkvällen året därpå byggdes invid järnvägsstationen ett spruthus. År 1929 var kårens kassa så stark, att den kunde inköpa en Albinspruta om 1,000 minutlitter jämte 600 m. slang. 1931 erhöll kåren som gåva av köpman Torsten Mattsson en begagnad Buick. På bekostnad av länets brandstodsbolag ombyggdes och monterades denna bil år 1933 till

brandbil. Arbetet utfördes under kaptan Kylbergs ledning vid Vattholma. Samma år indrog kåren elektrisk värme i spruthuset, reste en torkmast för slangar samt inköpte yxor, stegar, gasmasker, slangkärria m. m. Dessutom ha under de sista åren anskaffats manskapsutrustning bestående av overalls, kaskar, bälten och uniformsrockar till 22 man. 1934 anlades i samhället v. om järnvägen en branddamm om 60,000 liter. Brandstodsbolaget lämnade anslag på 500 kr.

Under sommarhalvåret hålles praktiska övningar två gånger i månaden och under vintern bedrivs gymnastik och livräddningsövningar.

Inalles ha sju eldsolyckor inträffat under åren 1925—35 och sex av dessa har kåren kunnat avvärja.

Från Gamla Upsala socken har brandkåren erhållit årliga anslag under de sista 4 åren.

Någon ersättning för brandmanskapet för övningar och eldsvådor har aldrig utgått, allt arbete är frivilligt.

Bland kårens nuvarande medlemmar finnas åtta, som varit med från kårens start. Kårens första brandchef var framlidne fabriköf Tillander. Nuvarande brandchefen, plåtslagaremäst. Ivar Söderström,

som beklätt denna post i åtta år samt fabrikörerna Fridolf Lindkvist och R. Thyren jämte nämndeman Oskar Mattsson ha framförallt ägnat brandkåren mycken tid, och ospard möda, vilket de ha all heder av.

Tioårsfest på Mattsgården.

Den 19. januari hugfäste brandkåren tioårsminnet med en animerad festlighet på Mattsgården, i vilken ett 50 tal personer deltog. De närvarande hälsades välkomna av brandchefen Ivar Söderström, var-efter kårens ordförande, folkskol-lärare Harald Gustafson lämnade

en redogörelse för kårens arbete under de gångna åren samt slutade med en önskan om framgångsrikt arbete i fortsättningen. Vid den följande supén sjöngs en för tillfället skriven klämmig bordsvisa. Ett flertal telegram anlände, bl. a. från länets brandstodsbolag och brandkonsulent. Efter supén följde musik och sång. En fingerad medalj-utdelning med utmärkelser till 20 man följde. Stämningen nådde sin höjdpunkt, då två kärmedlemmar uppträdde och genom en för tillfället författad sketch både hör- och synbarligen roade publiken. Till sist trädde dansen till fram på smätimmarna.

Från kårer utom länsförbunden.

Brandkårsjubileum med medaljutdelning i Visby.

Den 23 nov. förra året ägde en kombinerad jubileums och avskedsfest rum å stadshotellet i Visby arrangerad av brandkåren.

Utom brandkårens befäl och manskap, som naturligtvis deltog mangrant och i uniform, märktes konsul Carl E. Ekman, drätselkammarens ordförande konsul Kolmodin, ledamöterna i brandkårskommittén hrr Söderdahl och Melin, f. vice brandchefen Ödin, stadskamreren och stadsfiskalen samt två representanter för allmänna brandkåren.

Välkomsttalet hölls av brandchefen Carl Lindström, som även framförde brandkårens tack till de avgående kamraterna, hrr Adolf Arvidsson och Per Oskar Larsson, vilka nu båda fallit för 55-årsstreck och av vilka hr Arvidsson varit med i brandkåren från början.

Konsul Ekman framträdde därpå och påpekade i ett kort anförande,

att brandstodsbolagen givetvis ha sin uppmärksamhet riktad på hur de olika samhällena värda sitt brandförsvar och då och då även vilja ge uttryck för sin uppskattning av det goda arbete, som på många håll nedlägges till fromma för brandförsvaret såväl av myndigheter som av brandkårens befäl och manskap. Konsul Ekman hade fått i uppdrag att till några därav förtjanta överlämna Brand-Sveas medaljer såsom bevis på det värde, bolaget sätter på Visby stads och dess brandkårs framgångsrika bekämpande av den röde hanen, och han bad nu drätselkammarens ordförande mottaga medaljerna ifråga o. vidarebefordra dem till de brandmän, vilka enligt deras överordnades asikt främst förtjänade dem. Konsul Kolmodin fullgjorde naturligtvis med nöje detta uppdrag, och så fingo nu utom nestorn bland brandmännen, poliskonstapel Ar-

vidsson, även brand- och timmermannen Emil Olofsson samt muren och förmannen i brandkåren Knut Pettersson stiga fram och mottaga sina silverne medaljer. Hr Olofsson hör liksom hr Arvidsson till de äldsta i brandkåren — han har varit med sedan 1911 — och hr Pettersson, som på grund av sin duglighet och pålitlighet i tjänsten avancerat till förman, har tillhört brandkåren sedan 1916.

Medaljutdelningen var emellertid inte slut därmed. Som en extra överraskning kom en fjärde medalj. Den var av *guld* och tilldelades brandchefen Carl Lindström som tack för god vakt. Även i detta fall var Svea givaren. Vid brandkårsfesten 1924 var det, som en och annan kanske erinrar sig, Städernas allmänna brandstodsbolag, som svarade för medaljerna.

Efter den högtidliga medaljuttelningen tågade man in till den väntande supén. Den smakade förträffligt och avnjöts under den bästa stämning. Vid kaffet frambar brandchefen sitt tack för den utmärkelse, som kommit honom till del, och övriga medaljörers tack tolkades av förman Pettersson. Brandchefen redogjorde därpå i ett intressant, sifferspäckat anförande om brandkårens arbete och utveckling under den senaste tioårsperioden. Det kunde varit intressant att ge ett utförligt referat av hans historik, men vi få nöja oss med några få utdrag.

Brandkåren utgöres numera av 6 befäl och 20 man, varav 2 chaufförer och 1 extra chaufför; därtill komma artillerikontingenten (1 befäl och 15 man) och allmänna brandkåren, som efter senaste om-

organisationen räknar 10 förmän och 130 man. — Övningarna ha vanligen varit 12 pr år; förra årets frivilliga gymnastik är numera obligatorisk. — Bland större eldsvådor under perioden märkas följande: Müllerska fastigheten Adelsgatan 19 1924, baracken å Visborgs slätt 1928, slakthuset 1930, Tollska fastigheten 1931 och Lindströmska fastigheten 1934. — Antalet brandposter har ökat från 176 till 251, varjämte under år 1934 hittills tillkommit 19. Brandskåpen ha ökat från 5 till 30. — Utrustningen har moderniserats i betydande grad. Vi nämna: en brandbil o. en stegbil, en skumsläckare och en skumgenerator, en 16 meters brandstege, en asbestdräkt och flera rökmasker, varjämte stationen ombyggt samt övningstorn och slangtorn uppförts. Utgifterna för brandförsvaret ha i regel hållit sig omkring 20,000 kr., oftast något över, utom år 1928, då kostnaderna voro uppe i över 41,000 kr. — Ambulansen användes mer och mer för varje år. År 1928 voro uttryckningarna endast 105; januari—november 1934 har man redan haft 910. Sammanlagda antalet uttryckningar är nu 3,788, varav 438 inom staden, och den tillryggalagda väglängden är 155,892 km. Den nya ambulansen, som togs i bruk den 14 febr. 1930, har körts c:a 14,800 mil.

Efter den intressanta historiken överlämnade förman Pettersson med några ord hyllningsadresser från brandkåren till de båda avgående brandmännen. Brandchefen visade senare dels några bilder om gasmaskens användning, dels en rad baloptikonbilder, illustrerande kårens arbete under den gångna tioårsperioden.

Låt BRANDKÅRSTIDSKRIFT
cirkulera bland
BRANDKÅRENS MEDLEMMAR

NOTISER

Sedan förra numret av denna tidskrift utkom har Riksförbundet lidit en stor förlust i det att en av dess styrelsemedlemmar, Direktör W. Graneli, avlidit.

Graneli ägnade sig först mest åt det förebyggande brandskyddet. Han var sedan 1915 ledamot i kommittén för brandsläckningsväsendets ordnande i Sveriges städer och köpingar, inom vilken kommitté han nedlade ett förtjänstfullt arbete på granskning av kommunernas brandordningar. Men med den vidsynna blick G. hade på brandskyddsfrågor var det helt naturligt att han även skulle tagas i anspråk inom det utövande brandskyddet, och har han i egenskap av vice ordförande i Jönköpings läns brandkårsförbund nedlagt ett energiskt arbete vid ordnandet av brandväsendet på landsbygden inom länet. Ut i Svenska Brandkärernas Riksförbunds Centralstyrelse blev G. suppleant år 1929 och ordinarie ledamot 1933.

Medaljutdelning i Borås.

Hjärtliga hyllningar för den avgående brandchefen överstelöjtn. R. Stridbeck.

Den 20 dec. 1934 högtidlighölls i Borås 35-årsjubileet av den fasta kårens tillkomst, i samband varmed brandstyrelsen velat hedra en del medlemmar av kåren för långvarig och trogen tjänst.

Fjorton trotjänare vid brandkåren få medalj.

Sedan brandkåren uppstälts i stora redskapshallen avlämnade v. brandchefen Per Lundgren styrkan till brandchefen överstelöjtnant

Rudolf Stridbeck, rapporterade alla närvarande, och så trädde brandstyrelsens ordförande ingenjör Oscar Ohlson inför fronten.

Tiden rinner fort, yttrade han, det ena året lägges till det andra och vi bli äldre till åren och äldre i vår tjänst. Boras brandkår har också åldrats och nu hunnit så långt därvidlag, att vi kunna räkna långvarig tjänst för fjorton av dess befattningshavare. Brandstyrelsen har av denna anledning hos Patriotiska sällskapet gjort framställning om tilldelning till dessa befattningshavare av sällskapets medaljer för långvarig och trogen tjänst. Vår anhållan har beviljats och vi ha i dag kallat hela kåren för att vi tillsammans må högtidlighålla den stund, då brandstyrelsen är i tillfälle göra sin första utdelning av minnestecken till ett flertal av kårens personal.

Och så skedde medaljöverlämningen. Brandchefen läste upp namnen på medaljörerna, som trädde fram och vederbörligen dekorerades av ingenjör Ohlson.

Medaljörerna voro brandmästare C. T. Borg, tjänstetid 28 år, guldmedalj andra storleken, f. d. brandförman J. E. Berg, 25 år, brandförman C. J. Lindhe, 25 år, brandförman S. Bolander, 24 år, och brandförman R. Ahlström, 24 år, samtliga guldmedalj tredje storleken, f. d. reservförman E. Liljeqvist, 31 år, f. d. reservbrandman C. Helldén, 28 år, reservbrandman C. Larson, 27 år, f. d. reservbrandman C. J. Magnuson, 26 år, reservförman E. Svärd, 25 år, reservförman F. A. Johansson, 25 år, f. d. reservbrandman S. Enggren, 25 år, reservbrandman S. E. Hultén, 22 år, och reservförman C. Sabel, 22 år, samtliga silvermedalj andra storleken.

Ingenjör Ohlson frambar till medaljörerna brandstyrelsens och samhällets tack för alla de år, de samvetsgrant och väl utfört sin gärning och deltagit i skyddet av

stadens invånare och deras egen-
dom. Vi bringa eder vårt tack och
vår hyllning genom ett kraftigt 4-
faldigt leve. Leve medaljörerna!

*Den avgångne brandchefen
varmt hyllad.*

Sedan de entusiastiska hurrarop-
pen förklingat blev brandchefen
Stridbeck föremål för en vacker
hyllning från brandkåren, å vars
vägnar vice brandchefen talade.

Då du om några dagar avgår
som chef för denna kår — så unge-
fär föllo orden — vilja vi vid detta
tillfälle, då hela kåren är samlad
och på denna plats, som i så hög
grad påminner om din verksamhet
under de sista tio åren, till dig rik-
ta ett tack från Borås brandkår.
Din strävan har alltid gått ut på
att upprätthålla och förbättra kå-
rens effektivitet. Härpå har du
nedlagt ett arbete, som präglats av
kunnighet, energi och ospard möda.
Ditt stora och allmänt kända in-
tresse för brandskyddet i allmän-
het har gjort, att du hållit dig syn-
nerligen väl å jour med utvecklin-
gen inom vårt yrke, och detta har
varit kåren till stort gagn. Att
Borås brandkår i denna stund står
fullt i nivå med landets bästa är
därför till stor del din förtjänst.
Kårens anseende och kårens bästa
har även varit ditt rättesnöre i ditt
umgänge med underlydande. Då
det gällt att skipa rättvisa vid kå-
ren har säkerligen mängden gång
din starkt utpräglade rättskänsla
kommit i konflikt med det goda
hjärta, som klappar inom den till
synes hårda och sträva ytan. Då
du om några dagar lämnar din
gamla kår, så kan du göra det i
övertygelsen att ha nedlagt ett
fruktbringande arbete. För vad du
gjort för kåren vill jag från mig
själv och hela kåren framföra ett
vördsamt och hjärtligt tack. Så-
som din efterträdare vet jag att
jag icke kan tacka dig bättre än
genom att så långt min förmåga

räcker arbeta för att den goda tra-
ditionen inom Borås brandkår skall
upprätthållas.

Vice brandchefen överlämnade
som ett synligt bevis på kårens
tacksamhet en minnesgåva bestå-
ende av ett cigarrskrin av äkta sil-
ver ävensom en blomsterkorg. Å
skrinet var ingraverat: "Från be-
fäl, underbefäl och manskap vid
Borås brandkår" samt en exteriör
av brandstationen.

Brandchefens tack.

Brandchefen förklarade sig med
glädje mottaga gåvan, vari han vil-
le se kårens förståelse av vad han
velat och vad han strävat efter un-
der de år, som gått.

Min strävan har varit att med-
dela Borås brandkår sådana erfaren-
heter och kunskaper, så att vi
alla kunna stå till svars inför sta-
den och dess invånare. Brandkå-
rens uppgift är stor och vacker,
ty finns väl något vackrare och me-
ra tilltalande än att få bringa med-
människor hjälp, när de äro i nöd?
Men för att kunna fylla denna upp-
gift fordras duglighet hos hela kå-
ren, yrkeskunskap hos dess enskil-
da medlemmar. Det är för mig en
glädje och en plikt att nu säga,
att Borås brandkår enligt min
uppfattning är väl skickad att fylla
sitt ansvarsfulla värv. Det är som
vice brandchefen yttrade icke män-
ga dagar kvar som jag får stanna
på denna plats. Det är med vemod
som jag lämnar det aktiva arbetet
i ett yrke, som blivit mig så kärt.
När kåren nu står samlad, så ber
jag att till er alla få framföra mitt
varma, uppriktiga tack för den tid,
vi fått arbeta tillsammans, och för
den minnesgåva ni haft vänlighete-
n att giva mig, då jag nu går till
mitt snara avsked.

Vice brandchefen utbringade ett
kraftigt besvarat leve för den av-
gående brandchefen. Därefter följ-
de supé i gymnastiksalen vid vil-
ken förekom en mängd tal.